

Linked Open Data, crowdsourcen en geocoderen: WO2-collecties op het web 3.0

Netwerk Oorlogsbronnen nieuwe stijl van start

Tessa Free ■

Veel archiefcollecties bevatten bronnen uit of over de Tweede Wereldoorlog. Dit relatief jonge materiaal illustreert en ondersteunt onze herinneringen aan deze periode. Om de oorlog in ons collectieve geheugen en dat van toekomstige generaties betekenis te geven, is het nodig erover te blijven praten, de periode te onderzoeken vanuit nieuwe invalshoeken en gebeurtenissen andere perspectieven te geven.

a

Om dat te kunnen doen, moeten de WO2-bronnen vindbaar, bruikbaar en aan elkaar gekoppeld zijn: het doel van Netwerk Oorlogsbronnen (NOB). Van foto tot processtuk, pamflet, archiefdocument en krantenartikel; van interview tot amateurfilm en archeologisch object. Dat geldt niet alleen voor archiefmateriaal, maar voor WO2-erfgoed in de breedste zin: collecties van musea, herinneringscentra en buitenlandse collecties over deze periode in Nederland. Door de collecties digitaal te verbinden – *linked datasets* – krijgen lokale en regionale geschiedenissen een (inter)nationale context. En andersom.

Vindbaar en bruikbaar

Hoe doen we dat? Door samen met netwerkleden in kleine projecten digitale basisdiensten te ontwikkelen die bronnen beter vindbaar en bruikbaar maken. Hierin werken verschillende werelden met elkaar samen: *digital humanities*, ICT, erfgoedinstellingen, herinneringscentra et cetera. Zo loopt momenteel een pilotproject waarbij een 'linked open data WO2-thesaurus' gekoppeld wordt aan collectiebeheersystemen. Zo kunnen fysiek verspreide collecties inhoudelijk digitaal aan elkaar verbonden worden. Ook is in juli van dit jaar een pilotproject geocoding afgerond, waarbij het zoeken op locatie is verbeterd door grote hoeveelheden data (8,6 miljoen oorlogsbronnen) automatisch van geografische informatie te voorzien.

Thematisch

Gestandaardiseerde en uitgebreide of verrijkte metadata spelen een grote rol in de vindbaarheid van bronnen. Voor de bruikbaarheid zijn naast goede kwaliteit van het materiaal, heldere juridische omstandigheden (open data waar mogelijk) van belang. Dat Netwerk Oorlogsbronnen werkt met digitale data, is essentieel voor het programma. Daardoor heb je namelijk geen belemmering van instellingsmuren en kun je thematisch ontsluiten. Door datasets aan elkaar te koppelen (linked data) kunnen de vragen wie, wat, waar en wanneer collectieoverschrijdend gesteld worden. Dit is gevisualiseerd in de afbeelding op pagina 33 onderaan.

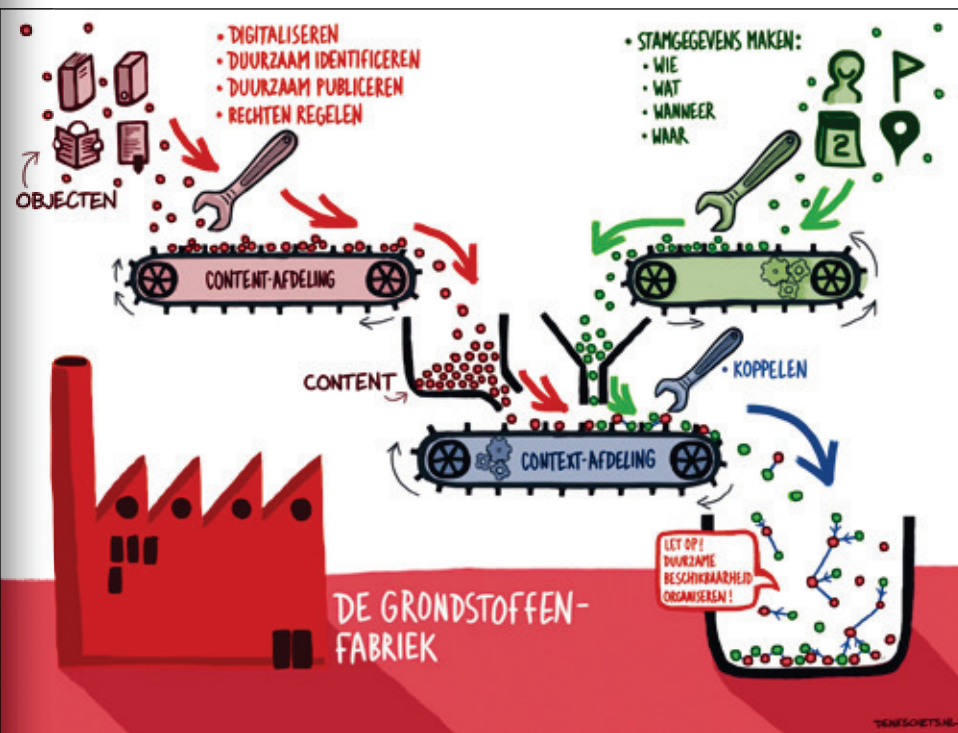

Het logo van het vernieuwde Netwerk Oorlogsbronnen bestaat uit een wolk van stippen met de contouren van Nederland. De samenwerking tussen verspreide collectiehoudende instellingen en verbinding tussen de collecties wordt hiermee mooi uitgebeeld.

Verspreide WO2-collecties komen samen in het portal Oorlogsbronnen.nl, een instellingoverschrijdende toegang tot bronnen over en uit WO2 voor de geschiedenisleraar op zoek naar een foto bij de les, onderzoekers (professional en amateur) geïnteresseerd in WO2, publicisten van boeken en theatermakers op zoek naar persoonlijke verhalen, documentairemakers op zoek naar beeldmateriaal, maar ook gamebouwers en app-ontwikkelaars op zoek naar data, historische verenigingen op zoek naar lokale geschiedenissen en alle andere partijen die fungeren als bruggenbouwers tussen bronnen en publiek. Het portal is een nationale etalage voor de collectiehoudende instellingen en biedt zichtbaarheid en overzicht. De digitale WO2-collecties blijven in beheer van de instellingen zelf, want Oorlogsbronnen.nl haalt de metadata binnen en verwijst vervolgens door naar eigen sites.

Aan de slag

Welke diensten worden verder dit jaar bij Netwerk Oorlogsbronnen gerealiseerd? Naast de ontwikkeling en toepassing van de WO2-thesaurus en de pilot geocoding loopt er een crowdsourcingproject rondom gevangenen van Kamp Vught. Hierbij worden gegevens van persoonskaarten van gevangenen, onderdeel van de NIOD-collectie, opgenomen in de NOB-database. Medewerkers van Kamp Vught kunnen zo eenvoudiger vragen over personen beantwoorden. Ook staat dit jaar het aansluiten van een aantal internationale collecties op Oorlogsbronnen.nl en het lanceren van een vernieuwde Getuigen Verhalen-website op de planning. In een pilotproject onderzoekt NOB met het Nationaal Archief hoe het Centraal Archief

De 'grondstoffenfabriek' is het concept achter de technische infrastructuur van NOB. Grondstoffen zijn de metadata, digitale reproducties en cetera in beheer van individuele collectiehoudende instellingen. NOB ontwikkelt een aantal basisdiensten en -producten waarmee de 'fabriek' wordt ingericht. Uitgangspunten daarbij zijn open standaarden en protocollen. De grondstoffenfabriek produceert van de content die erin gaat, hoogwaardige digitale data die vindbaar en bruikbaar zijn voor intermediairs. Met de grondstoffenfabriek bouwt de sector oorlogserfgoed gezamenlijk aan een digitale infrastructuur op de belangrijkste toegangen voor gebruikers: wie, wat, waar en wanneer. Concept van Ivo Zandhuis, getekend door Elco van Staveren (Denkschets.nl).

Bijzondere Rechtspleging (CABR) beter digitaal ontsloten kan worden met OCR- en NER-technieken. Zie bit.ly/NOBprojecten voor toelichting over lopende projecten.

Kenniscentrum

Daarnaast is Netwerk Oorlogsbronnen een kenniscentrum over digitale collectie-ontsluiting, privacywetgeving, linked data, hergebruik van cultuurdata et cetera. Het adviseert hierover, treedt op als vertegenwoordiger van de sector oorlogserfgoed in kwesties van gedeeld belang (auteursrechten, openbaarheidsbeperkingen et cetera) en zorgt voor kennisdeling (workshops, netwerkdagen, maar ook blogs, nieuwsbrieven et cetera). Mede in het kader daarvan wordt de website dit jaar aangepakt en aangepast naar de nieuwe organisatievorm.

De projecten en diensten van Netwerk Oorlogsbronnen komen op de voorgrond te staan, zodat (toekomstige) netwerkpartners goed geïnformeerd worden.

Info

Meer weten over Netwerk Oorlogsbronnen? Kijk op www.oorlogsbronnen.nl en volg ons via Twitter op @oorlogsbronnen. Vragen? Mail naar info@oorlogsbronnen.nl. ■

Tessa Free ■ communicatieadviseur Netwerk Oorlogsbronnen.

Profiel

Programma Netwerk Oorlogsbronnen – voorheen Erfgoed van de Oorlog en Coördinatiepunt Oorlogsbronnen – is per 1 juni 2016 van start gegaan in een nieuwe organisatie-structuur: een consortium. De stuurgroep bestaat uit een brede vertegenwoordiging uit de sector oorlogserfgoed en bepaalt de inhoudelijke koers. De groep, met voorzitter Tom De Smet (Beeld en Geluid), wordt geadviseerd door een consortium van collectiehoudende instellingen uit de sector. In het najaar van 2016 worden de eerste erfgoed-instellingen benaderd voor deelname aan het consortium. Het programma wordt gefaciliteerd door het NIOD, Instituut voor Oorlogs- Holocaust- en Genocidestudies. Dit instituut draagt de bestuurlijke verantwoordelijkheid. Financiële ondersteuning komt van het ministerie van VWS, het Vfonds en het VSBfonds.

Netwerk Oorlogsbronnen en linked data: het verhaal van de jodenvervolging in Nederland is terug te vinden in verspreide collecties die nu niet of nauwelijks met elkaar verbonden zijn.